

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2016

ŽIGA LONGAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

ŽIGA LONGAR

**Koncepcija trajnostnega razvoja v političnem
programu Združene levice**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Jože Vogrinc

Univerzitetni
študijski program
prve stopnje: SOCIOLOGIJA

Ljubljana, 2016

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Jožetu Vogrincu za strokovno pomoč, podane komentarje, nasvete in usmeritve pri izdelavi diplomske naloge.

Posebna zahvala gre tudi staršem in starim staršem, ki so mi omogočili študij, verjeli vame in me pri študiju spodbujali. Prav tako se zahvaljujem tudi sestri, brez katere bi bil marsikateri dan dolgočasen.

Iskreno se zahvaljujem tudi vsem prijateljem in sociologom, ki ste mi na kakršen koli način bogatili in lepšali študijska leta. Zahvala gre tudi dobri prijateljici Urški za vso spodbudo in razumevanje pri pisanju diplomske naloge.

Posebna zahvala pa gre tudi tebi Matic, za vso pomoč, komentarje in koristne napotke pri izdelavi diplomske naloge.

Hvala tudi vam, bralci.

Izveček

Koncepcija trajnostnega razvoja v političnem programu Združene levice

Trajnostni razvoj je oblika razvoja, ki omogoča in zagotavlja tak gospodarski in družbeni razvoj, ki bi prihodnjim rodovom zagotavljal človeka vredno življenje. Pri tem upošteva socialne, okoljske in gospodarske vidike. V diplomski nalogi nas je zanimalo, kako na trajnostni razvoj gledajo v Združeni levici in ostalih političnih strankah, ki danes sestavljajo državni zbor. Ker Združena levica velja za sestavljeno stranko, smo pregledali tudi programe podstrank. Informacije smo črpali iz političnih programov strank in s pomočjo njih predstavili mesto trajnostnosti v političnih programih ostalih strank državnega zbora. Analize sej državnega zbora so pokazale, v kolikšnem številu sej se omenjajo trajnostne tematike, katere stranke trajnostnim tematikam posvečajo največ pozornosti in nenazadnje kdo je pobudnik razprav. Pri analizi sej smo lahko videli, katere stranke pripadajo koaliciji in opoziciji, saj iz tega izhaja podpiranje oz. nasprotovanje pri obravnavi določenih zakonov. Čeprav smo na začetku pričakovali, da Združena levica pri trajnostnih tematikah močno prednjači, smo v samem sklepu prišli do drugačnih ugotovitev.

Ključne besede: trajnostni razvoj, Združena levica, politične stranke, diplomatska naloga, sociologija

Abstract

The Concept of Sustainable Development in the United Left Political Programme

Sustainable development enables and ensures the kind of economic and social development that will make it possible for future generations to live a decent life. At the same time, it takes into account social, environmental and economic factors. This dissertation examines the views of the United Left and other parliamentary parties on sustainable development. As the United Left is an electoral alliance, we have also examined the programmes of its member parties. The information was collected from the parties' political programmes and used to examine the role of sustainability in the political programmes of other parties in the National Assembly. Analyses of National Assembly sessions showed how often sustainability topics are mentioned, which parties place the most emphasis on sustainability topics, and who initiates these discussions. Session analyses also clearly show which parties are in the coalition or the opposition, as they support or oppose Act proposals on this basis. Our initial assumption was that the United Left would be strongly in the lead where sustainability topics are concerned; however, the conclusion shows a different result.

Keywords: sustainable development, United Left, political parties, dissertation, sociology

KAZALO:

1. UVOD	1
1.1. Namen in cilji.....	1
1.2. Delovne hipoteze	2
1.3. Metode.....	2
2. OPREDELITEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA	3
3. ZDRUŽENA LEVICA	7
3.1. POLITIČNI PROGRAM ZDRUŽENE LEVICE.....	7
3.2. STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE	13
3.3. INICIATIVA ZA DEMOKRATIČNI SOCIALIZEM.....	15
3.4. DEMOKRATIČNA STRANKA DELA	17
4. MESTO TRAJNOSTNOSTI V POLITIČNIH PROGRAMIH OSTALIH STRANK DRŽAVNEGA ZBORA	18
4.1. STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)	18
4.2. SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA (SDS)	19
4.3. DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE (DeSUS).....	20
4.4. SOCIALNI DEMOKRATI (SD)	21
4.5. NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKI DEMOKRATI (NSi)	22
5. SEJE DRŽAVNEGA ZBORA	24
5.1. ANALIZA SEJ DRŽAVNEGA ZBORA, V TRENUTNEM VII. MANDATU DRŽAVNEGA ZBORA.....	24
5.2. ANALIZA SEJ ODBORA ZA INFRASTRUKTURO, OKOLJE IN PROSTOR.....	32
6. SKLEP	34
7. SUMMARY	36
8. VIRI IN LITERATURA	38
9. SEZNAM SLIK	39

1. UVOD

Dandanes se svet oz. vsi prebivalci soočamo s številnimi problemi. 21. stoletje označujejo družbena neenakost, prekomerni pritiski na planetarni ekosistem, prekomerno izčrpavanje planeta, onesnaževanje in količinska gospodarska rast ne glede na okoljske in socialne posledice. Rast česar koli je na prostorsko končnem planetu z omejenimi naravnimi viri in samočistilnimi zmogljivostmi časovno omejena, tako kot je vsak naravni proces rasti navzgor omejen z zmogljivostjo, nosilnostjo okolja. Sedanjo razvojno paradigmo, ki je zasnovana na trajni rasti potrošništva, bi bilo potrebno zamenjati. Razvojni model stalne rasti mora zamenjati ravnovesno gospodarstvo, tj. gospodarstvo, ki temelji na stabilni proizvodnji, bistveno manjši porabi surovin in energije, vse pa seveda v okviru zmogljivosti okolja. Plut (v: Plan B, 2007) pravi, da je eden najbolj verjetnih in možnih odgovorov na civilizacijske, državne in regionalne izzive prihodnosti prav sveža sonaravna vizija napredka človeštva o soodvisnosti varstva okolja, socialne pravičnosti in gospodarskega razvoja.

Trajnostni družbeni model pričakuje in zahteva visoke etične standarde, razvit občutek družbene odgovornosti in osnovno človeško sočutje ter solidarnost. Udejanjanje trajnostnega razvoja ni mogoče brez konkretnega uveljavljanja načel okoljske etike.

1.1. Namen in cilji

Namen diplomske naloge je predstaviti in prikazati koncepcijo trajnostnega razvoja v političnem programu Združene leveice ter primerjati razvojne koncepte s programi ostalih političnih strank, ki danes delujejo v državnem zboru.

V prvem delu diplomske naloge bom na kratko prikazal in opisal koncept trajnostnega razvoja. Temu bo sledil prikaz vrednotenja koncepta v izbrani politični stranki ter nenazadnje primerjava z mestom trajnostnosti v programih drugih strank. Na koncu želim pregledati, kolikšen delež razprav in sej v državnem zboru je namenjeno tej temi (kdo je pobudnik, o čem teče debata ...).

V diplomski nalogi želimo doseči naslednje cilje:

- prikazati koncept trajnostnega razvoja v različnih političnih strankah s poudarkom na izbrani,
- analizirati seje državnega zbora z omenjeno tematiko,
- preveriti, koliko pozornosti se v ostalih političnih strankah namenja ekološki tematiki,
- prikazati, da vse politične stranke v svojih programih vsebujejo trajnostni razvoj, a ga ne uresničujejo vse enako.

1.2. Delovne hipoteze

Pred začetkom preučevanja sem si zastavil raziskovalno tezo, in sicer: *Združena levica je edina politična stranka, ki ima zaradi svoje podstranke (TRS) najbolj razdelan koncept trajnostnega razvoja in ga v primerjavi z ostalimi političnimi strankami (SMC, SDS, SD, DeSUS, NSi) v svojem političnem programu bolj poudarja.*

1.3. Metode

Pri izdelavi diplomske naloge se bom posluževal predvsem analize različnih vrst besedil, ki se bodo navezovala na omenjeno tematiko. Najprej sem s pregledom že obstoječe literature, internetnih virov ter statističnih podatkov pridobil ustrezno gradivo za obravnavano temo. Vse pridobljene podatke sem vključil v kabinetno delo, kjer je sledila analiza, vrednotenje in obdelava podatkov.

Pri pisanju diplomske naloge in predstavitvi koncepta trajnostnega razvoja v izbrani politični stranki sem se oprl na obstoječo slovensko literaturo.

2. OPREDELITEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Trajnostni razvoj (v nadaljevanju: TR) je izredno težko definirati. Definicij TR je kar nekaj, najbolj preprosta in najbolj nazorna pa je definicija Svetovne komisije za okolje in razvoj (Brundtlandina komisija), ki pravi, da TR pomeni **»zadovoljiti trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij«** (Plan B, 2007).

Celovitejša in bolj sistematična prizadevanja za povezovanje ciljev razvoja in varstva okolja so se začela po letu 1972. Takrat je v Stockholmu potekala prva konferenca OZN o človekovem okolju. Razumevanje uspešnosti razvoja je dobilo širše dimenzije v smislu »okolju prilagojenega gospodarskega razvoja« in tako preseglo zgolj ekonomski vidik (Plut, 2005).

Leta 1980 se je prvič med strokovnimi krogi pojavil izraz »sustainability«. Na začetku je pomenil težnjo integracije gospodarskega razvoja in varstva okolja z ekološko osredotočenimi smernicami razvoja gospodarstva; ohranjanje ekosistema, zavarovanje genetske raznovrstnosti in omogočanje trajne rabe virov (Plut, 2005). Redefiniran način razvoja oz. izraz »sustainable development« je leta 1987 uvedla Svetovna komisija za okolje in razvoj in ga opredelila kot razvoj, ki omogoča zadovoljevanje potreb sedanjih generacij, ne da bi pri tem ogrožal zadovoljevanje potreb prihodnjim generacijam (Plut, 2005, str. 66). Plut (2005) pravi, da je opredelitev poudarila medgeneracijsko odgovornost in prilagajanje človekovega gospodarskega delovanja okvirom zmogljivosti okolja.

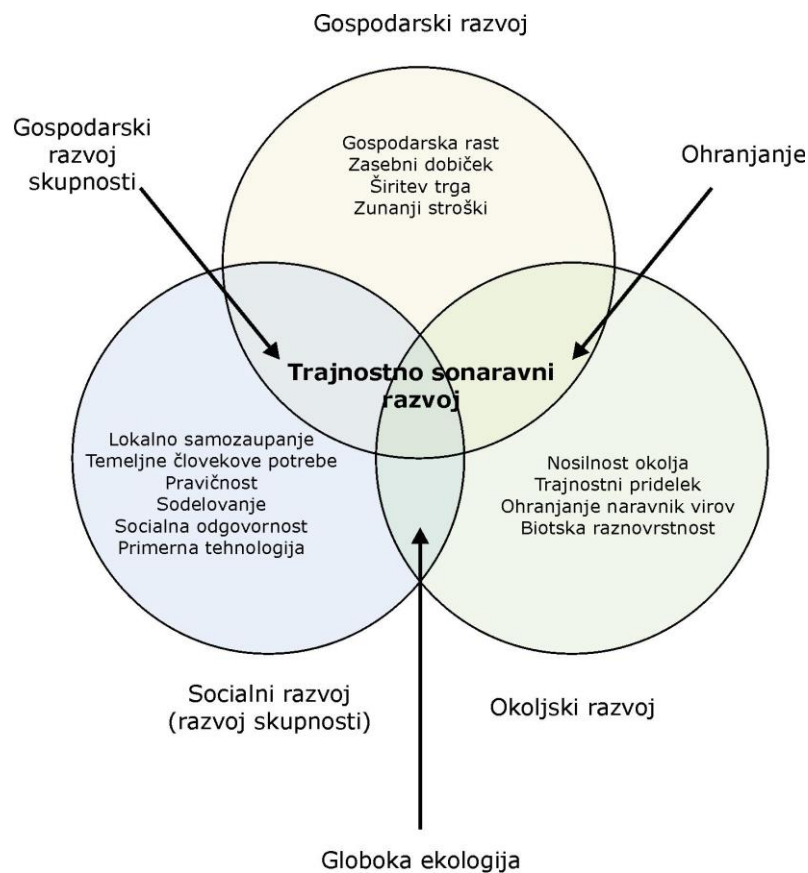
TR je torej niz dejavnosti, ki naj bi trajno izboljšale razmere za človeštvo. Vendar pa izboljšanje socialnih, materialnih in ekonomskih razmer sedanje generacije ne sme biti doseženo na račun degradacije kakovosti okolja in virov, ki bi prihodnje generacije postavilo v neenakopraven položaj. Temeljna cilja TR sta želja po izboljšanju razmer glede blagostanja za vse ljudi in upoštevanje potreb prihodnjih generacij, tj. medgeneracijska enakost.

V devetdesetih letih 20. stoletja so se pojavili predlogi razširitve pojmovanja načela sonaravnosti tudi na socialno področje. TR so začeli opredeljevati kot povezovanje, soodvisnost, sožitje sicer treh tradicionalno ločenih polj gospodarstva, okolja in družbe (Plan B, 2007). Širša, večplastna zasnova pojma in uporaba načela

»sustainability« predstavlja realno osnovo za holistično, trajnostno zasnovano paradigmo družbe, ki prepoznava ključni pomen (trajne) integracije varstva okolja za doseganje humanega napredka in družbene enakosti sedanje ter prihodnje generacije (Plut, 2005).

Ključni mejnik na področju trajnostnega razvoja v svetu je bila konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju leta 1992 v Riu de Janeiru, kjer je bil sprejet načrt za doseganje trajnostnega razvoja v 21. stoletju (Agenda 21). Poudarjeno je bilo, da je potrebno nujno vključevanje okoljskih in socialnih prvin v politiko gospodarskega razvoja. V zadnjih nekaj letih se kot merilo razvoja in trajnosti vse bolj poudarja splošna blaginja ljudi, ki se dotika vseh področij življenja in bivanja. Blaginja zajema materialne dobrine, zdravje, okolje, socialne vezi, osebne aktivnosti, izobrazbo, kulturo (Suvorov, Rutar in Žitnik, 2010).

Slika 1: Shema trajnostno sonaravnega razvoja

VIR: Plut, 2005

Trije ključni stebri trajnostnega razvoja:

- **Okoljska trajnostnost**

Okoljska trajnostnost predstavlja ključno smernico in merilo trajnostno sonaravnega razvoja. Okoljsko trajnostnost opredeljuje integriteta ekosistemov in nosilnost okolja, označujejo pa jo različni kazalci: delovanje oskrbnih ekosistemov, trajnostni pridelek, nosilnost okolja za človeško vrsto, ohranjenost biotske raznovrstnosti, stopnja rabe neobnovljivih in obnovljivih naravnih virov, pokrajinska raba, pokrajinska občutljivost in ranljivost območja. Udejanjanje okoljske trajnostnosti je tudi predpogoj za udejanjanje ekonomske in socialne trajnostnosti, saj sta gospodarski in socialni sistem zgolj sestavini širšega sistema, tj. planetarnega ekosistema (Plut, 2005).

- **Gospodarska trajnostnost**

Označuje jo ekonomska rast oz. gospodarski razvoj v okviru omejitev okolja, predvsem v smislu rabe naravnih virov v okviru zmogljivosti njihovega obnavljanja in delovanja na tak način, ki ne poškoduje okolja. Visoko ustvarjeno materialno blaginjo naj bi torej dosegali ob čim manjšem razvrednotenju okolja (Plut, 2005).

- **Socialna ali družbena trajnostnost**

Socialno oz. družbeno trajnostnost v širšem pomenu označuje težnja povečanja ali vsaj ohranjanja kakovosti življenja za vse prebivalce v okviru zmogljivosti okolja, v ožjem pomenu pa zajema socialno varnost in pravičnost za vse prebivalce. V širšem pomenu udejanjanje družbene trajnostnosti označuje doseganje kakovosti človekovega blagostanja ob ohranjanju oz. izboljšanju blagostanja okolja, v ožjem smislu pa gre za delovanje v skladu s socialnimi normami, zasnovanimi na tradiciji, običajih, religiji, veljavnimi etničnimi in vrednostnimi sistemi (Plut, 2005).

Trajnostno sonaravna družba naj bi bila okoljsko medgeneracijsko odgovorna, socialno varna in pravična, gospodarsko uspešna in materialno zmerna, nenasilna do sočloveka in drugih vrst, zagotavljala naj bi dvig kakovosti življenja in humani napredek znotraj omejitev okolja. Enostransko doseganje določenega cilja ni značilnost trajnostno sonaravne družbe. Prav tako ni trajnostno sonaravna družba tista, ki jo označujeta ohranjeno okolje in revščina prebivalstva. Prehod v družbo sonaravnosti (trajnostnosti) ni zasnovan na posnemanju preteklih civilizacijskih vzorcev organizacije materialne dejavnosti človeka, ki sloni na kolonizaciji planeta ter

naraščajoči rab surovin in energije. Predstavlja nov civilizacijski izziv in model napredka, zasnovan na ideji o skrbništvu človeka do Zemlje in drugih vrst (Plut, 2010).

Z besedo sonaravnost zajemamo način in smernice za ohranjanje naravnega kapitala, torej naravi in okolju trajno prilagojeno delovanje družbe. Današnje pojmovanje sonaravnosti ne pomeni zgolj živeti ob naravi in od nje na trajnosten način, ampak omogočiti sonaravni način materialnega življenja družbe. (Plut, 2002. str. 75). Sonaravni razvoj oz. napredek izhaja iz težnje po doseganju zdravega in kakovostnega okolja in ohranjanje naravnega kapitala, ki omogoča dolgoročen obstoj človeka in drugih vrst (Plut, 2002. str. 82).

3. ZDRUŽENA LEVICA

Združena levica je bila ustanovljena 1. marca 2014 na ustanovitvenem kongresu v Hotelu Union v Ljubljani s podpisom koalicijske pogodbe med tremi strankami:

- Iniciativa za demokratični socializem (IDS),
- Stranka za trajnostni razvoj Slovenije (TRS),
- Demokratična stranka dela (DSD) (Združena, 2016a).

Koalicija Združena levica (krajše: Združena levica) je koalicija levičarskih strank in t. i. 4. skupine, v katero sodijo civilnodružbena gibanja ter posamezniki (Združena, 2016a).

Koaliciji sta se 20. maja 2014 formalno priključila še Gibanje za pravično družbo (GPD) in Kulturno politično društvo Svoboda (Združena, 2016a).

Združena levica se zavzema za **ekološki demokratični socializem**. Zagovarja socialistično politiko, ki stremi k družbenemu in ekonomskemu sistemu, v katerem ljudje v okviru zmogljivosti okolja in naravnih virov trajnostno in sonaravno proizvajajo za zadovoljevanje družbenih potreb. Zavzema se za demokratizacijo vseh družbenih področij: z vpeljevanjem neposredne demokracije, z delavskim upravljanjem ter z uveljavljanjem načel koordinacije in sodelovanja v gospodarstvu namesto tekmovanja (Združena, 2016a).

Preden pričnemo z analizo programa Združene levice, je potrebno omeniti in jasno zapisati, da gre pri Združeni levici za sestavljeno stranko, saj vključuje tri stranke (DSD, IDS in TRS) ter koalicijo civilnodružbenih gibanj, zato bomo v nadaljevanju predstavili politični program Združene levice ter prikazali vsebnost koncepta trajnostnosti in sonaravnosti. Koncept oz. morebitno vsebnost TR bomo predstavili tudi v ostalih treh strankah, ki skupaj sestavljajo Koalicijo Združene levice.

3.1. POLITIČNI PROGRAM ZDRUŽENE LEVICE

Politični program Združene levice (krajše: **ZL**) zajema šestnajst programskih točk in ob upoštevanju njihovih smernic bi Slovenija lahko začela stopati po načrtanih in usmerjenih korakih ter tako začeli graditi drugačno Slovenijo: Slovenijo

demokracičnega ekološkega socializma, ki naj bi temeljila na solidarnosti, okoljski odgovornosti, enakosti in pravičnosti (Združena, 2016b).

Kot stranka se odločno postavlja na stran **delovne sile**, tako zaposlenih, hendikepiranih, brezposelnih, upokoencev, študentov ter prekarcev. Želijo si vzpostaviti takšno politično silo, ki bo zmožna reči ne demokratičnemu kapitalističnemu razredu in reči ne Bruslju, saj naj bi obstoječe stranke vseh barv pristajale na neoliberalni konsenz in strukturne reforme, ki so diktirane iz Bruslja (Združena, 2016b).

V programskih točkah nam Združena levica predstavi preobrat v novo, drugačno in po njihovem mnenju boljšo družbo, kjer bi lahko našli možnost zagona za slovensko gospodarstvo, ki bi temeljilo na sonaravnih temeljih, seveda ob hkratnem vključevanju ekonomije in polne zaposlenosti. Razvoj Slovenije naj bi bil utemeljen na delu, znanju, družbeni inovativnosti in sodelovanju ter sonaravnem in ne brezobzirnem izkoriščanju naravnih virov (Združena, 2016b).

Kot smo že omenili, se stranka postavlja na stran delovne sile. So mnenja, da je potrebna takojšna ustavitev varčevanja, zato zavračajo politiko **zategovanja pasu**. Ta naj bi z rezi v javni sektor znižala davke za podjetja in najbogatejše ter pocenila delovno silo, s tem ko bi zarezala v socialne storitve in pritiskala na pravice delovnega ljudstva. Edino korist od varčevanja naj bi imeli samo najpremožnejši, saj gre v resnici za prisilno odpravljanje socialnih pridobitev in delavskih pravic z namenom višanja profita. Višji profiti pa nam prinašajo luksuz na eni strani in osiromašeno ljudstvo na drugi strani (Združena, 2016b).

Združena levica odločno nasprotuje kakršni koli **privatizaciji** in se zavzema za to, da Slaba banka oz. Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) podjetja, od katerih je prevzela terjatve, razdolži, vendar ne z namenom kasnejše odprodaje. Predlagajo, da bi ustanovili krizno upravo v samih podjetjih, ki bi v sodelovanju z zaposlenimi poskrbela za poslovno sanacijo podjetij. Kriza v gospodarskem in bančnem sektorju bi se tako lahko rešila, preprečili pa bi lahko tudi brezglavo in poceni prodajo državnega premoženja. S tem, ko bi podjetja razdolžili, bi jih prenesli na Slovenski državni holding (SDH) in jih tako obdržali v državni lasti, kar pa je nujno za uvajanje delavskega upravljanja v samih podjetjih, za katerega si stranka prizadeva. Z uvajanjem politike odprtih knjig bi lahko vsak zaposleni imel možnost vpogleda v

poslovanje podjetij ter v porabo njegovih sredstev. Demokratizacija poslovanja bi prinesla večjo moč zaposlenim, saj bi le ti lahko imenovali upravo podjetij in nadzornikov, poleg tega pa bi se med upravo, zaposlenimi in širšo skupnostjo sklenil sporazum o želenem razvoju podjetja. Če bi uprava sporazum kršila, bi jih zaposleni lahko odpoklicali. Združena levica pa tovrstne mehanizme še okrepila, saj bi delavcem dala moč, da bi lahko glasovali o pomembnih odločitvah v podjetju (razmerje med plačami, volitve direktorja) (Združena, 2016b).

Nasprotujejo tudi **privatizaciji bank**, ki bi ravno tako kot podjetja morale priti pod demokratični nadzor državljanov. Vse bančne investicije bi se morale ravnati po kriteriju sonaravnega razvoja, saj bi bilo potrebno omejiti moč finančnih institucij, ki s špekulacijami in iskanjem kratkoročnega profita povzročajo škodo okolju in družbi (Združena, 2016b).

Predstavijo nam tudi idejo za **vzpostavitev zadružništva**, ki pri nas zaenkrat obstaja le v kmetijstvu, pojavlja pa se lahko v vseh panogah od industrijske proizvodnje pa do storitvenih dejavnosti. Zadruga naj bi predstavljale najmočnejšo obliko ekonomske demokracije, ki poleg notranjih procesov odločanja zagotavlja tudi navezanost na lokalno okolje in skupnost. Zadružne oblike sodelovanja bi združevale podeželske prebivalce in jih vključevale v prehransko proizvodnjo verigo (proizvajalci – predelovalci – potrošniki). Prizadevali bi si, da bi večji del kapitala ostal na podeželju, saj bi le tako omogočili nadaljnji razvoj, a hkrati bi veletrgovci in prekupčevalci izgubili svoj vpliv (Združena, 2016b).

Gospodarstvo bi bilo potrebno podrediti družbenim in okoljskim potrebam, predvsem pa ga vključiti v sonaravni socialistični ekonomski model. Kot primer neizkoriščene panoge navajajo lesno-predelovalno industrijo, ki bi lahko prispevala k vzpostavitvi gospodarske verige in tako na eni strani omogočila proizvodnjo, na drugi strani pa prodajo končnih izdelkov ter hkrati zagotavljala nova delovna mesta (Združena, 2016b).

Ljudem bi morala biti zagotovljena polna zaposlenost, delavcem pa varna ter kakovostna zaposlitev. Krajši delavnik (iz 40 na 35 ur) naj bi prinesel večjo produktivnost. Vzpostavitev aktivne politike zaposlovanja bi delavcem omogočila varen prehod iz ene zaposlitve v drugo. Večja zaščita dela z delavskimi in socialnimi

praviciami bi vsem delavcem, ki se preživljajo s svojim delom, zagotavljala dohodek, ki bi omogočil dostojno življenje (Združena, 2016b).

Po današnji obstoječi zakonodaji se posamezni dogodki, ki izhajajo iz dela, kapitala ali premoženja, obravnavajo ločeno. ZL bi uvedla **integralno dohodninsko osnovo**, ki bi pomenila seštevek posameznih dohodkov. S tem bi dosegli pravičnejšo obdavčitev, saj bi revni plačevali manj, bogati pa več (Združena, 2016b).

V svojem političnem programu izkazujejo tudi boj proti **davčnim oazam**, saj izogibanje davkom koristi le najbogatejšim ljudem, ki lahko povečujejo svoje bogastvo, po drugi strani pa manj zbranih davkov predstavlja vzrok za povečevanje javnega dolga. Odprte poslovne knjige tako zasebnih kot tudi poslovnih storitev naj bi predstavljala mehanizme proti izvažanju kapitala v davčne oaze in s tem utajevanja davkov (Združena, 2016b).

Javne storitve (šolstvo, zdravstvo, znanost, socialna varnost in kultura) morajo biti dostopne vsem prebivalcem, predvsem pa se mora povečati **skrb za starejše**, ki bi jim omogočili dostojno življenje v starosti. Vzpostavitev centrov za medgeneracijsko sodelovanje ter domov za ostarele bi predstavljajo lažje preživljanje starosti, učenje in hkratio vključevanje starejših v vzajemen prenos znanja (Združena, 2016b).

Poleg dodelitve **večje vloge zaposlenih** v podjetjih in večjega pogleda nad upravljanjem podjetij, bi delovnim ljudem dodelili nadzor nad porabo družbenih sredstev. Prizadevali bi si, da bi vsaj del državnih in občinskih proračunov postal participativen, kar bi pomenilo, da bi o porabi dela proračuna lahko odločali tudi prebivalci (Združena, 2016b).

Zgoditi bi se morala tudi preobrazba države, ki bi izkazovala večjo skrb za blaginjo in korist delovnega ljudstva. Odprto upravljanje uvaja koncept odprte podatkovnosti in množičnega izvajanja. Cilj ZL je doseči nadaljevalni proces aktivnega odločanja in ne le občasno vključevanje ljudi na volitvah. Večja vloga državljanov je ključen pogoj za nadaljnji razvoj demokracije (Združena, 2016b).

Zavzemajo se tudi za uveljavitev **ljudske nezaupnice**, ki omogoča, da funkcionarji neposredno odgovarjajo delovnemu ljudstvu in so v primeru izglasovanja tudi odpoklicani (Združena, 2016b).

Za preobrazbo države je ključno tudi zagotavljanje spoštovanja ter razširitve osebnih pravic in svoboščin. Želijo si doseči **enakopravnost** med moškim in žensko, saj naj bi bile le-te v zadnjem času zopet porinjene v podrejen položaj v odnosu do moških ter odrinjene v gospodinjsko sfero. Izpostavljajo tudi ranljivost LGBT skupnosti, ki si po mnenju ZL zasluži več pravic, zlasti pravic do enakopravnosti in nediskriminacije pri uresničevanju pravic (Združena, 2016b).

Ključna komponenta demokratičnega ekološkega socializma pa naj bi bila **ekološka preobrazba**. ZL pravi, da bi jo lahko uspešno dosegli z demokratično voljo ljudstva ter vključitvijo naravovarstvenikov in ekologov za zaščito in obnovitev naravnih okolij. Le tako bi na določenih območjih dosegli TR v skladu z nosilnimi sposobnostmi okolja. Ključno je tudi okoljsko prilaganje infrastrukture z okoljsko manj obremenjujočimi oblikami javnega prometa in prevoza dobrin. Prehod na OVE in brezogljihno družbo bi lahko dosegli z uvajanjem subvencij in okoljsko sprejemljivim razvojem. Potrebno bi bilo poskrbeti za trajnostno in učinkovito uporabo domačih energetskih virov in obnovitvenih sposobnosti okolja (kmetijska zemlja, gozd, voda, veter). Prizadevajo si tudi za uspešno prilagoditev podnebnim spremembam in boj proti globalnemu segrevanju (Združena, 2016b).

Nasprotujejo politiki zaščite intelektualnih pravic, ki omogoča patentiranje in drugačno prisvajanje bioloških organizmov, ampak se zavzemajo za prosto izmenjavo razmnoževalnega materiala in izboljševanja kmetijskih sort in pasem v skupno dobro. Ustanoviti bi morali genske in semenske banke ter druge načrte ohranjanja pomembnih kmetijskih sort. Tako bi npr. lahko zavarovali nekatere slovenske sorte in pasme. Ključno pa je seveda zagotavljanje **prehranske varnosti Slovenije**, ki jo lahko dosežemo z zadostnim obsegom kmetijskih zemljišč in trajnim ohranjanjem rodovitnosti prsti. Cilj je poleg ohranjanja rodovitnih kmetijskih površin tudi povečevanje le teh. ZL želi, da bi dosegli varno stopnjo prehranske samooskrbe iz sedanjih tveganih 50 % na 80 % (Združena, 2016b).

ZL močno **nasprotuje zvezi NATO**, zato se zavzema za izstop Slovenije iz zveze NATO in za promocijo razoroževanja in protivojnih aktivnosti. Morali bi graditi nove ekonomske in trgovske odnose z ostalim svetom, ki bi temeljili na sodelovanju in razvoju. Le tako bi zagotavljali mir in varnost. Število vojakov bi zmanjšali, predvsem pa njeno korist prenesli v pomoč pri naravnih nesrečah in nezgodah. Z uvedbo

naborništva bi lahko spoznali osnove civilne zaščite, delovanje na terenu in nekatere tehnike boja proti naravnim katastrofam (Združena, 2016b).

ZL od Republike Nemčije zahteva **plačilo za vojno škodo**, saj naj bi Slovenija več 10 let vlagala sredstva v obnovo porušene domovine in sanacijo povzročene škode namesto v razvoj (Združena, 2016b).

Vse omenjene programske točke predstavljajo korake, po katerih bi se Slovenija lahko usmerila v drugačno prihodnost, kjer bi gospodarstvo sledilo potrebam ljudi, ne pa iskanju čim višjih profitov, zategovanju pasu ljudskih množic in obremenjevanju okolja.

Iz predstavljenega programa je razvidno, da si ZL močno *prizadeva* za delavski razred, predvsem za pridobitev določenih pravic zaposlenih. S temi pravicami bi imeli zaposleni v podjetjih večjo vlogo, kot jo imajo danes. To bi seveda pomenilo, da bi delavsko upravljanje v podjetjih lahko prineslo boljše rezultate v samem poslovanju podjetij, saj delavci najboljše poznajo podjetja, v katerih delajo. Nasprotujejo krepitvi najbogatejših, zato si želijo doseči pravičnejšo obdavčitev med bogatimi in revnimi ter omejiti razmerje med najnižjo in najvišjo plačo. Z določenimi ukrepi, ki bi jih ZL uvedla, bi zaposleni lahko videli, kako se razporeja denar ter kam odteka dobiček. Smo mnenja, da to vsekakor pozitivno vpliva na zaposlene, saj bi ti jasno videli, kako gospodarno se upravlja s podjetjem, vplivali pa bi tudi na določeno razporeditev dohodkov. Delavci bi na ta način lahko dobili več zagona za delo, povečala pa bi se tudi skrb delavcev za podjetja. Z uvajanjem določenih politik aktivnega zaposlovanja bi delavci lažje prehajali iz ene zaposlitve v drugo. Krajši delovni čas bi delavca razbremenil, saj nam sedanji delovni čas, prinaša pregorelost delavcev, manjšo zbranost na delovnem mestu ter potrebo po bolniški odsotnosti.

Velik *problem* pa ZL vidi v denacionalizaciji, zato zahtevajo takojšno ustavitev privatizacije. Z procesom nacionalizacije pa bi podjetja in banke ponovno prišle v državno last ter v delavsko upravljanje.

Prav pri nasprotovanju privatizaciji bank ZL prvič omenja **sonaravnost**. Pravijo namreč, da bi se vse bančne investicije morale ravnati po sonaravnem razvoju, ki bi prinesel večjo skrb za okolje. Ravno tako bi ZL gospodarstvo usmerila v sonaravne in

trajnostno naravnane smernice. Povečali bi skrb za okolje, saj bi gospodarstvo podredili okoljskim potrebam. S prehodom na OVE bi ustvarili priložnost za nova (zelena) delovna mesta. Ker je lesno bogastvo Slovenije obilno in zaenkrat še neizkoriščeno, bi lahko nova delovna mesta ustvarili že z vzpostavitvijo lesno-predelovalne industrije. Ekološko preobrazbo bi lažje dosegli z uvajanjem določenih subvencij. ZL ne zahteva samo prehoda na OVE, ampak tudi brezogljicho družbo. S pomočjo vključevanja strokovnjakov iz področja okolja in narave pa bi lažje dosegli TR v skladu z nosilnimi sposobnostmi okolja.

Trajnostno skrb pa ZL predstavi tudi v zagotavljanju prehranske varnosti Slovenije oz. v njeni prehranski samozadostnosti. Želijo si, da bi Slovenija postala prehransko samozadostna, da bi gojila in ohranjala avtohtone rastlinske in živalske vrste ter si prizadevala povečevati kmetijske površine in jih trajnostno ohranjati.

3.2. STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE

Stranka za Trajnostni razvoj Slovenije (krajše: **TRS**) ima najbolj razdelan okoljski program izmed vseh strank, ki sestavljajo Koalicijo Združena levica. ZL se v svojem političnem programu ne dotakne samo okolja in sonaravnosti ter trajnosti, ampak pozornost namenja tudi drugim problematikam in rešitvam, saj mora kot stranka, ki je kandidirala na državnozborskih volitvah, zajemati vsa problemska področja Slovenije, ne pa samo ali zgolj okolja. Za razliko od ZL ima TRS veliko bolj izdelan in razdelan okoljski program, saj je popolnoma posvečen okolju. Vredno je omeniti tudi dejstvo, da si politična programa ZL in TRS nista podobna ali enaka. Pri obeh programih lahko najdemo nekaj skupnih točk, za katere si stranki prizadevata, da bi jih dosegli, a podobnost med obema programoma ni prav velika.

V samem začetku predstavijo kritiko sedanjega (neoliberalno-kapitalističnega) družbenega modela ter njegovo filozofijo neskončne gospodarske rasti na prostorsko omejenem planetu. Ta naj bi prinašala družbeno neenakost in utirala pot v ekološko uničenje, saj naj ne bi bil sposoben pravočasno prepoznati okoljske resnice (Stranka za..., 2013).

Stranka je mnenja, da prihaja trenutek za postopno in vztrajno snovanje in udejanjanje družbe demokratičnega ekološkega socializma, ki zajema ekosocializem

in ekološki humanizem. Zasnovan naj bi bil na sonaravnem, ekosocialnem tržnem gospodarstvu, na TR brez količinske gospodarske rasti, v okviru omejitev okolja in na družbeni pravičnosti, enakosti in solidarnosti (Stranka za..., 2013).

Tako kot ZL tudi TRS odločno zavrača privatizacijo vodnih virov in storitev ter javnih družbenih dobrin, saj naj bi za večino ljudi prinesla poglobljanje socialne in medregionalne neenakosti, manj kakovostne in dražje javne storitve ter rastočo degradacijo okolja (Stranka za..., 2013).

Slovenijo predstavijo kot potencialno državo, ki v prihodnosti lahko doseže preobrat v demokratični ekološki socializem. To pa Slovenija lahko doseže zaradi bogatih lastnih trajnostnih potencialov (vodni viri, lesna biomasa, regionalni OVE, kmetijska zemlja, ekosistemske storitve) in izobraženega prebivalstva. Trajnostno Slovenijo je po njihovem mnenju mogoče doseči le v primeru skrbno načrtovanega, uspešnega, trajnostnega in družbeno odgovornega tržnega gospodarstva, podjetništva v vseh slovenskih regijah, okrepljenega policentrizma in skladnejšega trajnostnega razvoja (Stranka za..., 2013).

Vsi omenjeni viri bi ob primerni tehnologiji, zelenem podjetništvu in industriji, ter ob odgovorni rabi obnovljivih domačih okoljskih virov lahko pomenili jedro za trajnostni razvojno-okoljski preboj Slovenije. S sonaravnim kmetijstvom, bi lahko dosegli visoko stopnjo prehranske samooskrbe, s prehodom na obnovljive vire energije in ekološkim gradbeništvom pa ustvarili nova (zelena) delovna mesta (Stranka za..., 2013).

K programski deklaraciji je dodana tudi priloga, ki zajema tri glavne smernice za prehod od neoliberalnega kapitalizma v demokratični ekološki socializem, katerega prehod stranka zagovarja. TRS je mnenja, da potrebujemo nov, trajnostni razvojni model, saj se država sooča z izjemnimi, bogatimi, trajnostnimi in drugimi potenciali. Zato podajo tudi ključna polja udejanjanja trajnostne, ekosocialne Slovenije, ki vključujejo naslednja polja: politično in etnično polje, gospodarsko, finančno in okoljsko polje, socialno polje, Evropsko, globalno polje (Stranka za..., 2013).

V vsakem izmed naštetih polj so podani konkretni predlogi, ki bi jih Slovenija morala sprejeti in se jih držati, da bi prešla v socialno pravično, ekonomsko uspešno in okoljsko naravnano ekosocialistično Slovenijo (Stranka za..., 2013).

3.3. INICIATIVA ZA DEMOKRATIČNI SOCIALIZEM

Iniciativa za demokratični socializem (krajše: **IDS**) je politično gibanje, ki se zavzema za razširjanje participativnega odločanja na vseh ravneh družbe, od samoupravljanja podjetij s strani zaposlenih do neposrednega odločanja o družbenih, ekonomskih in političnih vprašanjih (Iniciativa za ..., 2016).

V svojem političnem programu stranka nekaj pozornosti nameni tudi okoljski problematiki. Največjo kritiko podajo proti kapitalizmu, saj naj bi njegovi odkloni prispevali k okoljskim in socialnim katastrofam, ki smo jim priča. Zahteva po nenehni gospodarski rasti, neskončni akumulaciji kapitala, ki za svoj cilj postavlja dobiček, na prostorsko omejenem planetu ni mogoča. Pravijo, da kapitalizem ne upošteva regeneracijskih sposobnosti okolja, svoje skrbi ne posveča trajnostno družbeni reprodukciji, omejitvam dobrin ter nosilnih sposobnosti. Kapitalizem naj bi bil torej kriv za okoljsko katastrofo, saj nam ne more ponuditi trajnih in dolgoročnih okoljskih rešitev. Po njihovem mnenju je odprava kapitalizma temeljni pogoj za TR, ki naj bi bila edina možnost, da bi ohranili okolje za prihodnje generacije ter tako omogočili prihodnost in dostojno življenje (Iniciativa za ..., 2016).

IDS meni, da bi prehod v družbo sonaravnega razvoja lahko dosegli v okviru socialističnega razvojnega modela, ki temelji na petih strateških politikah:

- **Prehod v nizkoogljično družbo;** poleg nizkoogljične družbe bi vključeval tudi prehod na OVE. Spodbujali bi izgradnjo in obnovo hidroelektrarn, namestitve sončnih celic, izrabo geotermalne energije, gradnjo bioplinarn in objektov za izkoriščanje vetrne energije. Ključno pa ni samo pridobivanje energije iz OVE, ampak tudi varčevanje pri porabi energije. To je mogoče doseči s prostorsko politiko, varčno gradnjo ter obnovo zgradb s pomočjo lesa in lesnih derivatov. Vzpostavitev lesno pridelovalne verige vidijo kot privlačen projekt, saj bi z izgradnjo sodobnih žag in sušilnic povečali predelavo lesa ter omogočili nova delovna mesta, odpadke, ki se proizvajajo, pa smotrno uporabili za ogrevanje obratov, gospodinjstev ter proizvodnjo elektrike.

- **Pravična obdavčitev onesnaževalcev;** predlagajo ukinitve subvencij največjim industrijskim onesnaževalcem, le-te bi dodelili tistim, ki se prilagajajo okoljskim zahtevam, izboljšanju energetske učinkovitosti ter nizkoogljičnih virov energije. S proporcionalno obdavčitvijo onesnaževalcev glede na povzročeno škodo bi dosegli

to, da veliki onesnaževalci ne bi več mogli ohranjati konkurenčne prednosti na račun onesnaževanja okolja. Preprečiti pa bi bilo potrebno tudi izvažanje onesnaževanja, ki okoljsko obremenjuječo industrijo seli v države z okoljsko milejšo zakonodajo. ,

- **Preusmeritev v ekološko kmetovanje;** intenzivno kmetovanje močno obremenjuje okolje, saj s prekomernim črpanjem vode vpliva na kakovost podtalnih voda, povzroča uničevanje prsti in občutljivost okolja na ekstremne vremenske dogodke. V programu pravijo, da je nujen prehod v ekološko kmetijstvo, ki povzroča manjše obremenitve okolja. Zavzemajo se za finančno in znanstveno podporo tovrstni obliki kmetovanja. Subvencije ne bi usmerjali samo v ekološko kmetovanje, ampak tudi v zaposlovanje in razvoj naprednih kmetijskih metov v skladu z visokimi okoljskimi standardi. Trajnostno kmetovanje zahteva tudi nasprotovanje pravici do izkoriščanja naravnih virov s patentiranjem rastlinskih in živalskih vrst. Te dobrine ne morejo biti nikogaršnja last, ampak morajo biti dostopne vsem ter uporabljene v skupno dobro.

- **Učinkovit in dostopen javni promet;** prizadevajo si za cenovno in lokacijsko dostopen ter časovno učinkovit in udoben javni prevoz. Podpirali bi tudi naložbe v nizkoogljicne oblike javnega prometa ter postopno preusmeritev tovornega in osebnega prometa iz cest na železniško in avtobusno omrežje. V mestih bi zagotavljali postopno umiritev avtomobilskega prometa, razvoja avtobusnega prometa in kolesarskih poti.

- **Okrepitev zaščite in trajne rabe naravnih površin in ekosistemov;** zavoljo TR bi morala država ščititi biotsko pestrost ekosistemov ter gospodarno upravljati z njimi. Ohranjanje narave ni mogoče doseči le s prepovedmi ter zgolj na podlagi zavedanja prebivalcev Slovenije o pomembnosti biotske raznovrstnosti in naravovarstvenih območij za zdrav in TR posameznikov in skupnosti (Iniciativa za ..., 2016).

Ti ukrepi naj bi poleg trajnostnega upravljanja z okoljem ter njegovimi viri spodbujali tudi zaposlovanje in gospodarstvo. Takšno ekološko preobrazbo pa je mogoče doseči zgolj z uporabo domačega znanja in tradicije ter spodbujanja uporabnih okoljskih znanosti.

3.4. DEMOKRATIČNA STRANKA DELA

Demokratična stranka dela (krajše: **DSD**) večjo pozornost namenja delavcem. Želijo delovati v korist vseh delovnih ljudi, prebivalcev Slovenije ter doseči blagostanje, ki temelji na pravičnosti, humanosti, enakosti ter boljšemu vrednotenju dela in znanja, ki naj bi bil temelj njihovega družbenega razvoja, socialne pravičnosti ter ohranjanja naravnih danosti (Demokratične..., 2015).

V svojem političnem programu se dotaknejo tudi okoljske politike. A prepoznamo lahko, da nam ne predstavijo nič novega. Vse kar DSD zajame v svojem programu, lahko zasledimo tako v TRS in IDS, kot tudi ZL.

Izpostavimo lahko le ključne poudarke, ki zajemajo prehod na OVE in brezogljično družbo, ustavitev privatizacije virov energije ter večji poudarek samooskrbi in kmetijstvu.

4. MESTO TRAJNOSTNOSTI V POLITIČNIH PROGRAMIH OSTALIH STRANK DRŽAVNEGA ZBORA

V tem poglavju bomo predstavili vsebnost TR v političnih programih ostalih strank, ki danes poleg ZL zasedajo Državni zbor. Prikazali bomo njihov pogled na TR, okolje, ter posvečanje pozornosti konceptu sonaravnosti in trajnostnosti. V sklepnih mislih bomo podali komentar ter kratko primerjavo o posvečanju pozornosti in vsebnosti TR v političnih programih.

4.1. STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)

V političnem programu ter v programskih načelih Stranke modernega centra (v nadaljevanju: SMC) lahko že ob začetnem branju programa zasledimo smernice TR. Le tega prvič omenjajo v treh temeljnih vodilih za zagotavljanje države blaginje in to so:

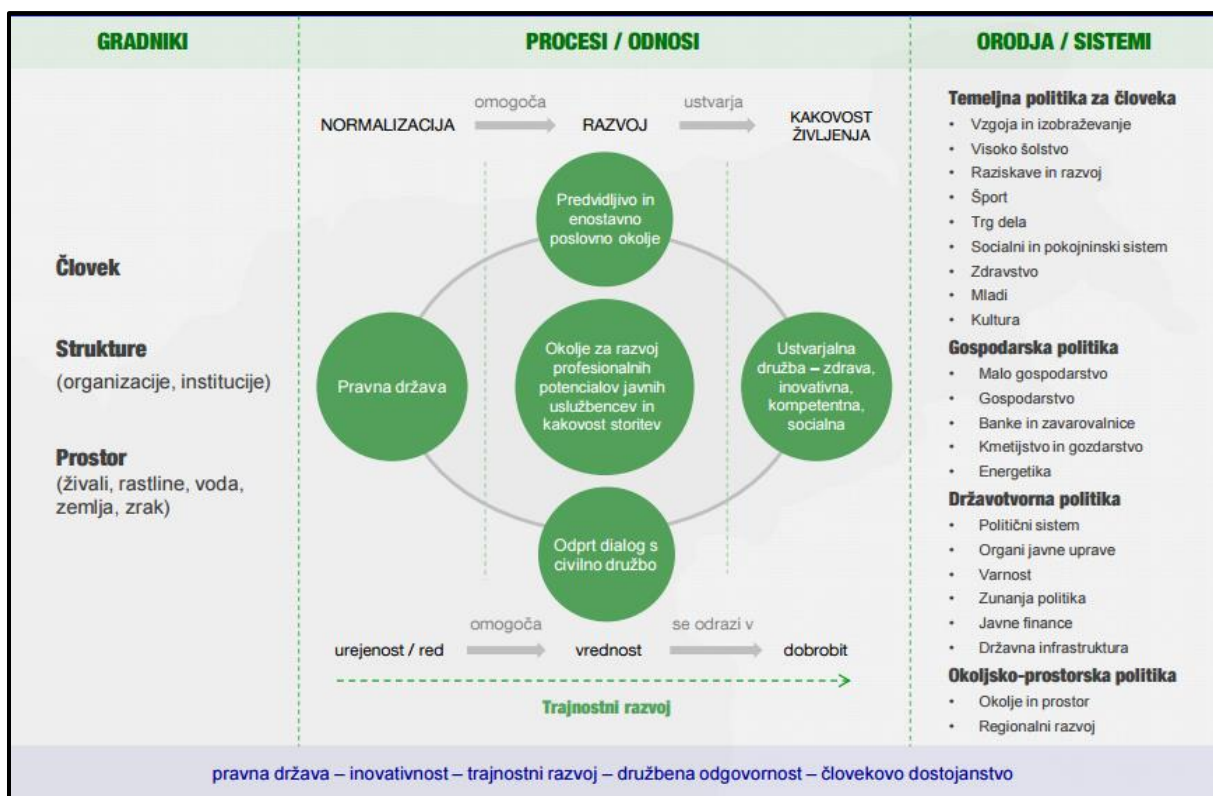
1. pravna država, odgovornost do sebe, sočloveka in okolja, pravičnost in etični standardi,
2. **trajnostni razvoj**, ki ga omogočajo inovativnost, znanje in sodelovanje javnega in zasebnega sektorja,
3. človekovo dostojanstvo, socialna in ekonomska varnost, strpnost, svoboda, medsebojno spoštovanje ter medgeneracijska vzajemnost in solidarnost (Stranka, 2016b).

TR naj bi po mnenju stranke SMC zadovoljeval želje in ustvarjal vrednosti za današnje generacije ob upoštevanju potreb in možnosti prihodnjih generacij. Družba, država in gospodarstvo bi morali stremeti k ohranjanju narave in naravnih virov, biotske raznovrstnosti in zmanjševanju onesnaževanja ter k izvajanju dolgoročnih strategij, finančne odgovornosti in medsektorskega sodelovanja, povezovanja in usklajevanja. V programskih načelih imajo navedeno tudi prizadevanje za zaščito in varovanje okolja. Želijo spodbujati in usmerjati takšen družbeni in ekonomski razvoj, ki bi omogočal dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, dobro počutje in kakovost življenja. Po njihovem mnenju mora načrtovano, usklajeno in vzdržno ravnanje z okoljem in prostorom postati ena izmed nacionalnih prioritiet (Stranka, 2016b).

Spodnji shematični prikaz političnega programa SMC, nam prikaže tri večje gradnike, ki soustvarjajo in oblikujejo okolje, v katerem živimo. Vsi trije gradniki lahko z medsebojnim sodelovanjem in urejenimi odnosi omogočajo skrben in preišljen razvoj, ki bi se ob upoštevanju okoljskih smernic odrazil v boljši kakovosti življenja. Ob upoštevanju TR je torej mogoče doseči ustvarjalno družbo, ki bi delovala v dobrobit vseh. To je mogoče doseči z upoštevanjem štirih sistemov, ki se dotaknejo tako politike, gospodarstva, države, kot tudi okolja. V vsakem sistemu so podani predlogi in ukrepi, kako doseči državo blaginje, ki bi temeljila na sodelovanju, znanju in odgovornosti.

Slika 3: Shematičen prikaz političnega programa SMC

VIR: Stranka, 2016a

4.2. SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA (SDS)

Slovenska demokratska stranka (v nadaljevanju: SDS) svoj politični program predstavlja v 103. točkah. Koncept TR je uporabljen v petih točkah. Prvič je omenjen v 26. točki, v kateri pravijo, da je predpogoj za TR zdravo in uspešno gospodarstvo,

vendar pa so potrebne še socialna, okoljska, izobraževalna, kulturna in varnostna politika. Vse te politike bi skupaj zagotavljale regionalno in prostorsko skladen razvoj, ki bo predmet političnega in družbenega soglasja ter bo hkrati zagotavljal evropsko kakovost življenja vsakega posameznika, ne glede na to, v katerem delu države bo živel.

66., 68., 91. in 97. so tiste točke, v katerih se SDS dotakne tudi gospodarstva in OVE.

Po njihovem mnenju je za dosego konkurenčnega slovenskega gospodarstva potrebno vzpostaviti gospodarsko okolje, ki bo omogočalo maksimalno izrabo znanja za inovacije proizvodov in storitev. Vse to mora biti usklajeno s TR, ohranjanjem okolja ter sledenjem najperspektivnejšim gospodarskim panogam in tehnologijam za načrtno krepitev tehnologij OVE. Potrebno bi bilo podpirati tudi razvoj in uporabo energetske varčnih tehnologij. Kot izjemno dragoceno obliko naravnega bogastva Slovenije izpostavljajo biotsko raznovrstnost ter prizadevanje za rabo OVE, varčno rabo energije in pospeševanje varne rabe jedrske energije. Z uporabo OVE in čim manjšim negativnim vplivom na okolje ter s krepitvijo trajnostnega in sonaravnega razvoja, želijo zmanjšati negativne vplive na okolje. Stranka SDS se pridružuje vsem evropskim konceptom, ki poudarjajo izobraževanje, TR, kakovostno zaposlenost, zdravo okolje in socialno kohezijo. Veliko pozornosti stranka nameni tudi socialnemu področju (13 točk). Postaviti želi primerne socialne temelje za zagotavljanje socialne varnosti in miru, vzpostavitev in krepitev socialno pravične države ter boj proti socialni izključenosti, odrinjenosti in revščini (Slovenska, 2016).

4.3. DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE (DeSUS)

Demokratična stranka upokojencev Slovenije (v nadaljevanju: DeSUS) se zavzema za gospodarsko uspešno, socialno pravično in pravno državo. Kot stranka so še posebej občutljivi na socialne probleme, zato se borijo proti večjemu razslojevanju, revščini in socialni izključenosti (Demokratične, 2009).

Stranka DeSUS si je v svojem političnem programu zastavila 10 nalog in ciljev. Že prvi izmed deseterice nosi naslov: *trajnostni gospodarski in regionalni razvoj*. Zajema 5 ključnih točk, v katerih pravijo, da je TR mogoče doseči le s preišljenim

pospeševanjem gospodarske aktivnosti, ki zmanjšuje socialne razlike, ohranja visoko raven javnih dobrin ter izboljšuje okolje (Demokratične, 2009). TR je omenjen zgolj v prvi točki tega naslova, v ostalih točkah pa svojo pozornost namenjajo gospodarskemu in regionalnemu razvoju (Demokratične, 2009).

Socialno polje trajnostnega razvoja zajema drugi cilj, v katerem se zavzemajo za socialno politiko, ki bi temeljila na načelih pravičnosti, vzajemnosti in solidarnosti. Svojo skrb posvečajo starejšim, saj jim želijo zagotoviti možnost za aktivno in enakopravno sodelovanje v družbi. Spodbujanje načela medgeneracijske solidarnosti pa se nadaljuje tudi v tretjem cilju, v katerem se zavzemajo za uravnotežen sistem pokojnin.

Nato pa se dotaknejo tudi naravnega okolja v smislu varovanja in ohranjanja le-tega. Podpirajo trajnostno rabo naravnih virov in ohranjanje narave skozi varčno in večnamensko rabo tal, voda in drugih virov. Menijo, da ima Slovenija dobre možnosti za boljšo izrabo lastnih OVE, zato predlagajo povečan delež uporabe hidroenergije, lesne biomase, geotermalne, sončne in vetrne energije ter izrabo bio odpadkov. Spodbujajo večjo uporabo javnega prevoza, saj z uporabo le-tega prispevamo k manjšim izpustom toplogrednih plinov, ki povzročajo podnebne spremembe. Na področju varovanja okolja in boja proti podnebnim spremembam je za DeSUS pomembna prioriteta stalno dviganje splošne ozaveščenosti prebivalstva (Demokratične, 2009).

4.4. SOCIALNI DEMOKRATI (SD)

V volilnem programu nagovarjajo ključne probleme Slovenije in predlagajo ukrepe za gospodarsko okrevanje, nova delovna mesta, dolgoročno vzdržnost sistemov socialne države, kakovostne javne storitve, pravno državo ter boj proti korupciji.

Po mnenju socialnih demokratov (v nadaljevanju: SD) ima Slovenija dobre možnosti, da se razvije v državo dobrih praks TR. S pametnim gospodarjenjem z naravnimi viri, prehransko in energetske neodvisnostjo ter inteligentno ekonomijo lahko ustvarimo zelena delovna mesta. Zato predlagajo prehod Slovenije v nizkoogljično družbo (OVE, zelene tehnologije) ter spodbujanje zelene rasti. Ključno je ohranjanje okolja za visoko kakovost življenja, povečanje samooskrbe in kakovosti hrane ter trajnostna

energetika. Zavoľjo TR, odlične lege, inovativnega gospodarstva in sposobnih ljudi bi bila Slovenija na zemljevidu sveta lahko prepoznavna kot zelena deŹela, privlačna za nove naloŹbe in počitnice. Sloves drŹave bi dodatno krepili Źe z uĉinkovito zunanjo politiko, ki bi se zavzemala za mir, sodelovanje in ĉlovekove pravice (Socialni, 2014).

4.5. NOVA SLOVENIJA – KRŹĀNSKI DEMOKRATI (NSi)

Nova Slovenija se opredeljuje kot stranka vrednot, ki deluje po naĉelih krŹĀnske demokracije. V programu so opredelili odnos do ĉloveka in stvarstva, do tradicije in napredka, do domoljuba in povezovanja z drugimi narodi. Źivljenje brez upoŹtevanja temeljnih obĉeĉloveŹkih vrednost lahko privede samo do propada naŹe druŹbe in civilizacije. Źelijo ohraniti slovenstvo in spodbujajo domoljubje. DruŹina je za njih velika vrednota in temelj zdrave druŹbe (Nova, 2009).

Pravijo, da je temelj krŹĀnske konservativne politike varovanje narave za prihodnje rodove in prizadevanje za varovanje okolja ter ukrepi za ublaŹitev podnebnih sprememb. Vsak posameznik, narod in tudi drŹava je odgovoren za ohranjanje narave in ĉisto okolje. Źelijo Źiveti in delati v sozvoĉju z naravo in lepoto naŹe deŹele ohraniti zanamcem. Trudijo se sprejemati takŹne politične in gospodarske odloĉitve, ki bodo zagotavljale ohranitev naravnih virov in okolja tudi za Źivljenje prihodnih rodov. Ker je narava dana ĉloveku v upravljanje, jo zato spoŹtujejo, varujejo in sprejemajo ukrepe za ĉisto okolje in ublaŹitev podnebnih sprememb. Prav tako pa opozarjajo, da uporaba naravnih virov ne sme oslabiti obnovitvenih zmoŹnosti narave. Zato spodbujajo in usmerjajo takŹen druŹbeni razvoj, ki omogoĉa dolgoroĉno ugodne razmere za ĉloveka in naravo ter ohranjanje biotopov in biotske raznovrstnosti. Zavzemajo se za zmanjŹanje obremenjevanja okolja, za trajnostno rabo naravnih virov, za manjŹo porabo energije in za veĉjo uporabo OVE, za obnovo poruŹenega naravnega ravnovesja, za upoŹtevanje regeneracijske zmoŹnosti ter opuŹĉanje in nadomeŹĉanje nevarnih snovi z neŹkodljivimi naravnimi (Nova, 2009).

Zavzemajo se za boljŹe moŹnosti kmetovanja in celostni razvoj podeŹelja, saj je samooskrba s hrano strateŹkega pomena za drŹavo. K energetski politiki vkljuĉujejo tudi vetrno energijo, tehnike toplotnih ĉrpalk in geotermalno energijo. Z novimi tehnologijami je treba povezati ekoloŹke in ekonomske interese (Nova, 2009).

Izhodišče njihove socialne politike je družina, temelj za izvajanje socialne politike pa je trdno in učinkovito gospodarstvo. Zato kot stranka podpirajo solidarnost, medgeneracijsko sodelovanje in spodbujajo zavest o osebni odgovornosti posameznika za lastni varni socialni položaj, predvsem v starosti (Nova, 2009).

Po zgoraj predstavljenih programih petih političnih strank bi lahko potegnili nekatere sklepne misli in temeljne ugotovitve, ki se navezujejo predvsem na prizadevanje za razvoj, predvsem TR. TR povezujejo z gospodarstvom, saj slednjega želijo usmeriti tako, da bo delovalo okolju prijazno, predvsem pa v dobrobit narave in vseh živih bitij, tudi človeške vrste. Gospodarski razvoj, ki naj bi bil preprečen z TR, pa naj bi zagotavljal boljšo prihodnost zanamcem. Prav vse stranke izpostavljajo varovanje in ohranjanje okolja ter skrb za varovanje narave in naravnih virov. Prehod v nizkoogljično družbo z večjim poudarkom na OVE in zelenih tehnologijah pa ne bi prinesel samo novih (zelenih) delovnih mest, ampak tudi manjše izpuste toplogrednih plinov ter posledično manjše onesnaževanje okolja. Ključna temeljna ugotovitev po prebranih političnih programih je, da si prav vse stranke prizadevajo za TR. Prav vse si prizadevajo, da bi se Slovenija lahko usmerila na pot trajnosti in sonaravnosti. Če k tem petim političnim strankam dodamo še ZL, ki si ravno tako prizadeva za TR, dobimo torej jasne sklepne misli, da se prav vse stranke, ki so danes v državnem zboru, prizadevajo za TR. V prihajajočem poglavju, bomo analizirali seje državnega zbora, ki se bodo navezovala na TR. Zato bo naše branje sej državnega zbora izhajalo iz teh sklepov ter prizadevanj posameznih političnih strank.

5. SEJE DRŽAVNEGA ZBORA

V tem poglavju smo analizirali seje Državnega zbora, ki so se navezovale na TR. Seje smo obravnavali od samostojnosti Republike Slovenije pa vse do danes. V 25 letih se je zvrstilo VII mandatov, nekateri izmed teh so se zaključili predčasno. Dosedanjim mandatom nismo posvečali pretirane pozornosti, saj smo se najbolj osredotočili na trenutni VII. mandat, saj je v tem mandatu ZL kot politična stranka prvič nastopila v Državnem zboru. Pregledali smo, v kakšnem kontekstu se koncept TR uporablja.

5.1. ANALIZA SEJ DRŽAVNEGA ZBORA, V TRENUTNEM VII. MANDATU DRŽAVNEGA ZBORA

V trenutnem, VII. mandatu se je TR omenjal v 18 sejah (14 rednih in 4 izredne seje) od skupno 57 sej (23 rednih in 34 izrednih sej), ki so potekale v Državnem zboru.

Omenjeni mandat je s svojim delovanjem pričel 1. 8. 2014.

1. IZREDNA SEJA

Besedna zveza TR se prvič omeni že na 1. izredni seji, ki je potekala 25. 8. 2014. O njej je spregovoril dr. Miro Cerar (PS SMC) v svojem govoru, ko je kandidiral za predsednika Vlade. TR je omenil kar 6-krat, tako na področju gospodarstva, sociale, okolja ter energetike (Državni, 2015).

3. IZREDNA SEJA

Dr. Miro Cerar je v svojem govoru, v katerem je obrazložil svoje predloge imenovanj za ministre, uporabil TR. Teme se je dotaknil samo pri energetiki, saj naj bi bil cilj zmanjšati energetska odvisnost in zagotavljati učinkovito in trajnostno naravnano oskrbo z energijo. Spodbujali bi tudi energetska sanacija stavb ter zmanjšanje rabe energije. Nekoliko kasneje je v imenovanju ministrice za okolje povedal, da je cilj njegove kandidatke slediti najvišjim razvojnim usmeritvam, kot sta učinkovita raba virov in prehod v krožno gospodarstvo ob upoštevanju načel TR. TR pa so v svojih govorih omenjale tudi tri poslanke iz PS SMC, ter poslanec iz PS SD (Državni, 2015).

2. REDNA SEJA

Beseda v Državnem zboru je sicer tekla o črpanju sredstev iz evropskega sklada, a je minister za infrastrukturo vseeno našel priložnost in pri črpanju sredstev omenil trajnostno rabo energije.

O TR na področju Triglavskega narodnega parka sta razpravljala ministrica za okolje in prostor ter poslanec Danijel Krivec (PS SDS). Slednji je namreč ministrici za okolje postavil vprašanje glede izvajanja Zakona o Triglavskem narodnem parku.

Poslanke in poslanci so obravnavali predlog rebalansa proračuna Republike Slovenije za leto 2014. TR na področju turizma je omenjal Jožef Hrovat (PS NSi), nekoliko kasneje pa je še dodal TR v navezavi z gospodarsko rastjo, Maruša Škopac (PS SMC) pa v smislu trajnostne mobilnosti in trajnostne gradnje stavb.

Predlagana kandidatka za ministrico brez resorja, pristojno za razvoj, strateške projekte in kohezijo, ga. Alenka Smerkolj, je po uvodni predstavitvi predstavila začrtano vizijo, v kateri si bo prizadevala za uravnotežen in progresiven TR Slovenije. Njene besede v smislu progresivnega TR Slovenije so nato povzeli še poslanci SMC, DeSUS, ZL (Državni, 2015).

3. REDNA SEJA

Pobuda za TR je prišla iz vrst PS SMC, ko se je poslanka strinjala z novim programom razvoja podeželja za leto 2014–2020. Za njo je besedo dobila ZL, pa TR v tem kontekstu niso uporabili (Državni, 2015).

4. REDNA SEJA

Na tej seji je bil v smeri TR najbolj zgovoren Matjaž Nemeč iz PS SD. Omenjal ga je v navezavi z gospodarsko rastjo in zagotavljanjem TR družbe in posameznika ter trajnostno rabo virov (Državni, 2015).

5. REDNA SEJA

Na 5. redni seji Državnega zbora je TR omenila Andreja Katič iz PS SD, ko je spregovorila o turizmu. Dejala je, da smo v Strategiji turizma zapisali, da bo turizem v Sloveniji temeljil na TR in bo kot uspešen gospodarski sektor prispeval k družbeni

blaginji in ugledu naše države. Besedo so nato dobili tudi predstavniki ostalih političnih strank, ki se v svojih programih prizadevajo za TR, pa ga v svojih govorih niso omenjali (Državni, 2015).

6. REDNA SEJA

Prvič je TR omenjala poslanka PS DeSUS, ko je omenjala TR gospodarstva, kasneje pa je mag. Klemen Grebenšek (sekretar na Ministrstvu za infrastrukturo) omenil trajnostni promet kot primer čistejših oblik javnega prevoza, saj so imeli poslanke in poslanci na točki dnevnega reda drugo obravnavo predloga zakona o cestninjenju. Predlog zakona je vložila Vlada, predlagalo pa ga je ministrstvo za infrastrukturo. Omenjeni zakon so podprle vse poslanke skupine, razen ZL. Predlog zakona je prišel na tretjo obravnavo, na kateri je bil zakon tudi sprejet. Od 65 navzočih poslancev je za glasovalo 49, proti nihče. Trajnostno naravnano mobilnost pa je omenjal tudi poslanec iz ZL, dr. Franc Trček. (Državni, 2015).

V razpravo je prišel Predlog zakona o spremembah Zakona o gozdovih; tu je bila ZL edina, ki je besedo trajnostno omenila. Predlog zakona sta predložili PS SDS in Vlada, predlagalo pa ga je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Razprava se je navezovala na sanacijo gozdov zaradi žledoloma in težave s podlubniki. Predlagani zakon je bil z 65 navzočimi poslanci soglasno sprejet.

7. IZREDNA SEJA

Besedno zvezo TR je prvič omenila poslanka SMC (Margareta Guček Zakošek) v govoru, v katerem je povzemala predstavitev g. Zdravka Počivalška, takratnega kandidata za ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo. Ko so na vrsto prišle še predstavitve poslanskih skupin, sta dva predstavnika poslanske skupine (krajše: PS) DeSUS, enako kot njuna predhodnica, zgolj uporabila besedno zvezo TR (Državni, 2015).

10. REDNA SEJA

Na omenjeni seji se je na TR navezal poslanec iz PS SD (Jan Škoberne), ko je beseda sicer tekla o fiskalnem pravilu. Pred njim je besedo imel Luka Mesec iz ZL, a TR ni niti omenil, podal je zgolj stališče stranke do fiskalnega pravila. Škoberne je v svojem govoru našel priložnost in vanj vključil tudi TR. Tudi poslanka iz PS SMC

(Simona Kustec Lipicer) je besedno zvezo TR uporabila zgolj v nekakšni podpori fiskalnemu pravilu.

Na vrsto je prišla tudi obravnava predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o dohodnini, ki se je navezoval na razvoj podeželja ter obdavčitvijo dohodkov na kmetiji. Jožef Hrovat iz PS NSi je opozoril, da področje kmetijstva ni zgolj dejavnost, ki proizvaja hrano, ampak obenem skrbi za ohranjanje naše kulturne krajine, zato podpira trajnosten in sonaraven način kmetovanja, ki po njegovem mnenju zajema kulturo obdelovanja zemlje, pridelovanja rastlinske hrane in reje živali, a vse to na primerni etnični ravni. Na seji so bile prisotne tudi druge politične stranke, a v svojih govorih niso omenjale koncepta TR, ki bi ga sicer lahko navezale na kmetijstvo, tako kot zgoraj omenjeni poslanec.

V obravnavo so prišle tudi teme povezane z okoljem, ki so se dotikale varstva okolja, voda, kmetijskih zemljišč in gozdov. Poslanke in poslanci so namreč obravnavali predlog zakona o spremembah zakona o varstvu in predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o vodah. Oba predloga zakona je v obravnavo predložila Vlada, predlagalo pa ju je Ministrstvo za okolje in prostor. Na točki dnevnega reda je bil tudi predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Omenjeni predlog je v obravnavo priložilo pet tisoč volivk in volivcev, zakon pa je v obravnavo predlagala PS SD.

V smeri TR je bil še najbolj zgovoren Jernej Vrtovec (PS NSi). Omembe TR sta v svojem govoru poudarila tudi Violeta Tomič (PS ZL) in Zvonko Lah (PS SDS). SD so se koncepta TR najbolj posluževali v dveh točkah dnevnega reda, ki sta se navezovali na razvojno podporo Pomurske regije ter nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje. V SD so mnenja, da ima Pomurje gospodarske priložnosti v geotermalni energiji, turizmu ter v trajnostnem kmetijstvu. Za zdravje je izjemno pomembna tudi lokalna oskrba in samooskrba, v kateri vidijo obilico priložnosti. Le-ta bi lahko imela multiplikativne učinke, saj bi omogočila dostop do zdrave hrane, ki bi bila pridelana na lokalni način, dvignila bi se produktivnost Slovenskega kmetijstva in gospodarstva, ustvarila pa bi se tudi nova delovna mesta.

Zakon o spremembah zakona o varstvu okolja so podprle vse PS, razen ZL. Prav tako ZL ni podprla zakona o vodah. Za ZL sta bila omenjena zakona premalo temeljita in sta imela določene pomanjkljivosti, zato s strani ZL nista bila podprta.

Edino PS SD in SDS sta podprli zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Na seji Državnega zbora je bilo prisotnih 85 poslank in poslancev. Vse zgoraj omenjene zakone (razen zakona o kmetijskih zemljiščih in gozdovih) so sprejeli. (Državni, 2015).

11. REDNA SEJA

Minister za infrastrukturo, dr. Peter Gašperšič, je na 11. redni seji prvič omenil besedo trajnosten, in sicer v govoru, ki je bil namenjen izgradnji drugega tira. Na ministrstvu naj bi si prizadevali, da bi dosegli zastavljene cilje ter tako zagotovili čim bolj trajnosten, varen in tekoč promet. Zakon o morskem ribolovu (zboru ga je predložila Vlada, predlagalo pa ga je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), je bil na 11. redni seji glavna tema, v sklopu katere so poslanci in poslanke svojo pozornost namenjali konceptu TR. Zakon je bil predlagan z namenom dvigniti konkurenčnost ribiškega sektorja ob hkratnem upoštevanju načel trajnosti ter pomagati ribiškemu sektorju pri črpanju sredstev iz skupne ribiške politike Evropske unije. Prav vse stranke so se v svojih govorih dotaknile TR v povezavi z morskim ribolovom. Vse si nekako prizadevajo za trajnostni ribolov oz. trajno rabo rib in drugih morskih organizmov, še najbolj pa ZL. Violeta Tomič je v svojem govoru izpostavila zavzemanje za trajnostno, gospodarno in okolju prijazno ribištvo. Ogroženost nekaterih ribjih vrst v slovenskem morju nas po besedah Violete Tomič opozarja, da je trajnostni ribolov za Slovenijo še posebej pomemben, predvsem pa so mali ribiči tisti, ki s svojo trajnostno usmeritvijo, v priobalnem ulovu ustvarijo več novih delovnih mest, kot pa industrijska flota. Tudi vse ostale PS so se v svojih govorih strinjale z omenjenim zakonom in izrazile podporo. Od navzočih 72 poslancev je predlog zakona potrdilo 70 poslancev, proti ni bil nihče, zato je bil zakon sprejet. (Državni, 2015).

20. IZREDNA SEJA

Pri predstavitvi proračunskega memoranduma 2016–17 je minister za finance Dušan Mramor pojasnil, da bo skrb za trdno gospodarsko rast in trajnosten razvoj naše države vodilo vlade tudi pri načrtovanju proračuna za leta 2017 (Državni, 2015).

12. REDNA SEJA

Beseda je sicer tekla o javnem naročanju, ampak je ZL našla priložnost in omenila TR. Poslanka SD Jelka Godec je pri obravnavi Odbora za delo, družino in socialne zadeve in invalide kot matično telo uporabila TR na področju enakopravnosti obeh spolov v Republiki Sloveniji. Njeno razmišljanje je podprl tudi Peter Vilfan iz PS DeSUS, ki je ravno tako omenil TR ter ga poudaril v smeri enakosti razvoja obeh spolov (Državni, 2015).

13. REDNA SEJA

Poslanec iz SDS je najprej omenjal trajnostno rabo voda in vodnih virov, nato pa so poslanci in poslanke prišli do točke dnevnega reda, kjer so sprejemali zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije. Predlog zakona je v obravnavo zboru predložila Vlada, skupina 21 poslank in poslancev pa je zahtevala, da Državni zbor opravi splošno razpravo. Besedo je prevzel mag. Dejan Židan iz SD, saj je bil tudi predlagatelj omenjenega zakona. Omenil je, da želimo dosegati čim večji donos iz gozdov ob upoštevanju načel trajnostnega večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi. K trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi se je v svojem govoru pridružila tudi Violeta Tomič (PS ZL), kasneje pa še Jan Škoberne (PS SD) s trajnostno rabo lesa in upravljanjem gozdov. Negativno stališče do omenjenega zakona so izrazile PS ZL, NSi in SDS. Ostale PS pa so se z zakonom strinjale. Navzočih je bilo 75 poslancev, za je glasovalo 45, proti pa 20 poslancev. Sklep je bil sprejet, predlog zakona pa dodeljen v obravnavo Odboru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Državni, 2015).

16. REDNA SEJA

V svojem začetnem govoru je predsednik vlade dr. Miro Cerar omenil prizadevanje in spoštovanje TR v svetu, nekoliko kasneje pa povedal, da se za Evropo in Evropsko unijo začena pomemben prehod v krožno gospodarstvo, ki bo omogočilo nove poslovne priložnosti in ustvarilo nova delovna mesta, ob upoštevanju trajnostne rabe naravnih virov (Državni, 2015).

17. REDNA SEJA

4. točka dnevnega reda se je navezovala na obravnavo zakona o kmetijskih zemljiščih, katerega predlog je vložila Vlada (predlagalo pa Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano). V uvodnem govoru je mag. Tanja Strniša (državna

sekretarka na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) opozorila, da so kmetijska zemljišča naravna dobrina, pomembna za pridelavo hrane, varovanje okolja, ohranjanje kulturne pokrajine, poseljenosti podeželja in ekoloških funkcij. Zaradi intenzivne pozidave in zaraščanja se delež kmetijskih zemljišč vztrajno zmanjšuje. Ker TR brez ohranjanja kakovosti tal in kmetijskih zemljišč ni, bi bilo potrebno naše ravnanje spremeniti, saj da človek s svojimi posegi zmanjšuje rodovitnost tal, organskih snovi v tleh, povzroča erozijo in zaslanjanje tal. Predlagala je tudi določitev območij za trajno varovanje kmetijskih zemljišč. Edino PS SMC je omenjala TR v povezavi s kmetijstvom. SDS, SMC in ZL pa so v svojih govorih omenjale zgolj trajno varovanje kmetijskih zemljišč. Amandma je bil s 60 glasovi (od skupno 78) sprejet, proti ni bil nihče. NSi in ZL sta pri predstavitvi svojega stališča omenili, da se bosta pri glasovanju vzdržali. SDS se pri predstavitvi stališč z omenjenim zakonom ni strinjala, SMC, DeSUS in SD pa so izrazile strinjanje.

Na 14. točki dnevnega reda so poslanke in poslanci obravnavali spremembo in dopolnitev zakona o varstvu okolja, katerega je v obravnavo vložil Državni svet. Novelirali so zgoraj omenjeni zakon, ki naj bi urejal varstvo okolja pred obremenjevanjem kot temeljnimi pogoji za TR v Republiki Sloveniji. Zakon je bil sprejet, saj je za glasovalo 47, proti pa 12 od skupno 80 navzočih poslank in poslancev. Pri predstavitvi stališč PS so podporo izrazile PS SMC, DeSUS in SD; ZL in SDS sta bili proti, NSi pa se je vzdržala (Državni, 2015).

18. REDNA SEJA

Marija Bačič iz PS SD je podala stališče stranke do energetike v Sloveniji. Dejala je, da se zavzemajo za trajnostno energetiko in smotrno gradnjo novih energetskih objektov, podprli pa bodo tudi energetske projekte, ki bodo povezani s trajnostno naravnano oskrbo z energijo. Na točki dnevnega reda je bil namreč predlog resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2016–2025, ki jo je predložila PS SMC. Resolucija je bila kasneje sprejeta, saj jo je potrdilo 45 poslank in poslancev od skupno 59. Edino PS NSi se je pri predstavitvi stališča vzdržala, vse ostale PS pa so izkazale strinjanje z zakonom (Državni, 2015).

19. REDNA SEJA

Poslanci in poslanke so na točki dnevnega reda obravnavali predlog zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, ki ga je v obravnavo vložila Vlada (Ministrstvo za gospodarski razvoj in infrastrukturo). Violeta Tomič iz PS ZL je v svojem govoru o regionalnem razvoju izpostavila občino Kostel. V občini je videla mnoge potencialne in ravno takšna naj bi bila zgodba Slovenije v malem. Ima možnosti za zeleni in trajnostni turizem ter za gozdno in lesno industrijo. Sklep je bil sprejet, saj je od skupno 75 poslank in poslancev za glasovalo 53. Tudi v predstavitvi stališč posameznih PS so ga vse podprle, razen SDS. (Državni, 2015).

20. REDNA SEJA

V uvodnem govoru je Miro Cerar povedal, da bo Vlada na vseh področjih izvajala vse tiste spremembe, ki bodo naprej prenavljale naš sistem v smeri boljše prihodnosti TR in boljše kvalitete življenja za Slovenke in Slovence.

Jan Škoberne (PS SD) je omenil, da je eden izmed glavnih globalnih izzivov zagotoviti trajnostna delovna mesta mladim. Anja Bah Žibert iz PS SDS je TR povezala z gospodarskim razvojem (Državni, 2015).

Poslanke in poslanci so v omenjenih 18 sejah Državnega zbora načenjali teme iz TR. Pri analizi sej smo ugotovili, da je velikokrat prišlo tudi samo do omembe besedne zveze TR oz. do omembe besede trajnost. Seveda pa se je v 18 sejah uporabil tudi koncept TR. Debata in razprave ter omembe o TR so večinsko načenjali poslanci PS SMC, SD in ZL, precej manj pa so besedno zvezo TR ter njen koncept omenjale PS SDS, NSi in DeSUS. Pri določenih točkah, ki so bile na dnevnem redu, smo in bi še danes pričakovali, da bi poslanci in poslanke posvetili več pozornosti TR. Takšna je npr. 10. redna seja, kjer so prišle na vrsto okoljske tematike, v katerih so se res dotaknili TR, vendar bi TR lahko posvetili nekoliko več pozornosti, saj si prav vse stranke v svojih programih za to prizadevajo. Omemba in razprava v smeri TR pa seveda zavisi od točke dnevnega reda ter smeri poteka razprave, v katero se stranke podajo, saj le-te ne morejo kar neprestano vrvati TR. Pozitivno nas je presenetila 11. redna seja, saj so vsi poslanci in poslanke ribištvu zelo složno dodali koncept TR. Moramo omeniti, da niso samo poslanci in poslanke tiste, ki omenjajo TR, ampak tudi ministri in predsednik vlade. Lahko rečemo, da stranke na sejah v Državnem zboru

prikazujejo svojo trajnostno naravnost, tako kot imajo to zapisano v svojih političnih programih. Še vedno pa obstajajo teme npr. OVE, okolje, ..., ki bi jim bilo potrebno posvetiti bistveno več pozornosti ter jih obarvati s trajnostnimi smernicami.

Iz zgoraj predstavljenih sej pa so izšli tudi nekateri zakoni, ki so vključevali trajnostni vidik. Zakone so v obravnavo predlagala določena ministrstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo, Državni svet ter dve PS in sicer SD ter SMC). Pri izražanju stališč za posamezne zakone pa so jih še najbolj podpirale PS SMC, SD in DeSUS. ZL in NSi sta delno podpirali zakone, saj sta se pri določenih tudi vzdržali. SDS pa je tista stranka, ki je pri predstavitvi stališč do predlaganih zakonov najbolj nasprotujoča. Tu se nam jasno prikaže razmerje med koalicijo (SMC, SD in DeSUS) ter opozicijo (SDS, NSi in ZL), saj koalicija predlagane zakone podpira in se z njimi strinja, opozicija pa ji večinsko nasprotuje.

5.2. ANALIZA SEJ ODBORA ZA INFRASTRUKTURO, OKOLJE IN PROSTOR

Analizirali smo tudi seje odbora za infrastrukturo, okolje in prostor in ugotovili, da se tudi na teh sejah omenja koncept TR.

Odbor je v sedanjem VII. mandatu imel skupno 61 sej (40 nujnih sej in 21 rednih sej), TR pa se je omenjal na 15 sejah.

Na sejah so TR omenjali ne samo člani določenih poslanskih skupin, ampak tudi minister za infrastrukturo, ministrica za okolje in prostor ter naša evropska poslanka Violeta Bulc. Bulčeva je TR omenjala v strategiji Evropa 2020, saj je predstavila cilje strategije. Cilji strategije pa zajemajo tri vrste rasti: *pametna rast* (vlaganje v izobraževanje, raziskave, inovacije), *vključujoča rast* (nova delovna mesta, zmanjševanje revščine) in *trajnostna rast* (prehod v nizkoogljično gospodarstvo).

TR se je omenjal v navezavi z energetskega konceptom Slovenije, saj je temeljni namen energetske politike zagotoviti trajnostno ravnanje z energijo in med seboj povezuje tri vidike: podnebno sprejemljivost, zanesljivost oskrbe in konkurenčnost. Vsi trije vidiki morajo biti spoštovani, da bo odločitev štela kot trajnostna in sprejemljiva. Ministrica za okolje in prostor je omenjala tudi učinkovito rabo virov in

prehod v krožno gospodarstvo ob upoštevanju TR. Spregovorila je tudi o Eko skladu, saj naj bi le-ta pozitivno vplival na davčne prihodke in zmanjševal obseg sive ekonomije, odprl nova zelena delovna mesta in prispeval k TR gradbeništva.

Na sejah so omenjali tudi vodno direktivo, ki naj bi bil skupen evropski pristop trajnostnega upravljanja površinskih in podzemskih voda. To zajema spodbujanje trajnostne rabe voda, zato moramo biti usmerjeni v varovanje, izboljšanje in ne poslabšanje stanja. Poleg trajnostnega upravljanja z vodami pa so na sejah omenjali tudi trajnostni turizem, trajnostno kmetijstvo ter trajnostno mobilnost. V obdobju priprave in podpisa Pariškega sporazuma so določen čas posvetili tudi tej tematiki (Državni, 2015).

6. SKLEP

ZL ni samo politična stranka, ki je v slovensko politično sfero zašla s parlamentarnimi volitvami leta 2014, ampak je tudi stranka, ki ima okoljsko najbolj izdelan program. Sam politični program ZL ne posveča posebne pozornosti okolju in trajnostnim tematikam, se pa zato bolj teh tematik lotevajo ostale tri stranke, ki jih pod svoje okrilje zajema ZL. To so TRS, IDS in DSD. Izmed teh pa je zagotovo TRS tista, ki na prvo mesto postavlja koncept TR, saj ga na zelo podroben način predstavi v svojem političnem programu.

Ni samo ZL tista, ki v svojem programu zajema TR. Okoljskih tematik in TR se dotaknejo tudi vse ostale politične stranke, ki danes poleg ZL sestavljajo Državni zbor. Nekatere izmed teh strank se bolj dotaknejo TR in okolja, druge malo manj, pa vseeno lahko rečemo, da tej temi posvetijo pozornost.

Politične stranke TR in okolju ne posvečajo pozornosti samo v teoriji (politični program), ampak tudi v praksi (seje Državnega zbora). V diplomski nalogi smo predstavili tudi seje Državnega zbora, ki se navezujejo na obravnavano tematiko. Pričakovali smo sicer, da bo pri omembah TR močno prednjačila ZL, saj je kot stranka v tej smeri najbolj izpopolnjena. Temu sicer ni tako, se pa ZL, poleg SMC in SD, uvršča v sam vrh po načenjanju trajnostnih tematik. Ekološkim tematikam vse stranke ne posvečajo enake pozornosti, pa čeprav si v svojih strankarskih programih za to prizadevajo. Razloge lahko najdemo v razmerju med koalicijo, kateri pripadajo PS SMC, SD in DeSUS, in opozicijo (ZL, SDS, NSi). Koalicija je tudi tista, ki novo predlagane zakone in spremembe zakonov najbolj podpira in zanje glasuje, opozicija pa ji pri tem v večji meri nasprotuje. Iz predstavljenih sej lahko tudi vidimo, da je v Državnem zboru pomembno, kdo je v koaliciji in kdo v opoziciji, saj PS večinsko glasujejo na podlagi tega in ne posvetijo toliko pozornosti sami vsebini zakona in črpajo iz svojega programa. To predvsem lahko vidimo pri ZL pa tudi pri SDS, saj so poslanke in poslanci obravnavali določene trajnostne tematike, a jih kot stranka niso podprli.

Pred začetkom pisanja diplomske naloge smo si zadali tudi raziskovalno tezo, in sicer: *Združena levica je edina politična stranka, ki ima zaradi svoje podstranke (TRS) najbolj razdelan koncept trajnostnega razvoja in ga v primerjavi z ostalimi*

političnimi strankami (SMC, SDS, SD, DeSUS, NSi) v svojem političnem programu bolj poudarja.

Raziskovalno tezo delno potrdimo. ZL je res politična stranka, ki ima zaradi stranke TRS najbolj izdelan politični program v smeri okolja, ekologije in trajnosti, vendar pa v samem programu ZL ne zasledimo pretirane pozornosti tem tematikam. ZL v svojem političnem trajnosti, okolju in ekologiji posveti enako pozornost, kot vse ostale politične stranke. Nekoliko drugače je v Državnem zboru, saj so na sejah obravnavali okoljske tematike in sprejemali zakone v smeri TR, pa jih ZL ni podprla ali pa se je glasovanja celo vzdržala. Razlog je v tem, da določeni zakoni za ZL niso bili dosledni in so v njih našli nekatere pomanjkljivosti ter neskladja, zato jih niso podprli. Obenem velja omeniti, da je ZL del opozicije in koaliciji na sejah nasprotuje.

7. SUMMARY

The United Left is not just a political party, which entered the Slovenian political stage in the 2014 parliamentary election; it is also the party with the most environmentally-focused programme. While the United Left political programme places no special emphasis on environmental and sustainability topics, these topics play a much larger role in the programmes of its three allied parties: the Party for Sustainable Development, the Initiative for Democratic Socialism and the Democratic Labour Party. Of the three parties, sustainable development (SD) is undoubtedly a priority for the Party for Sustainable Development, since the concept is presented in detail in the party's political programme.

However, the United Left is not the only party whose programme covers SD. Environmental topics and SD are also mentioned in the programmes of every political party in the National Assembly today. While some focus on these topics more than others, it can nevertheless be said that they all place some emphasis on the environment and SD.

Political parties do not focus on SD and the environment merely in theory (political programmes) but in practice as well (National Assembly sessions). This dissertation presented the National Assembly sessions where these topics were discussed. We expected the United Left to be strongly in the lead when it came to the number of mentions of SD, as this is what the party focuses on most. While this was not the case, the United Left did rank close to the top, along with the Modern Centre Party and the Social Democrats. Not all parties pay the same amount of attention to environmental topics, although they all include them in their political programmes. The reason for this can be found in the relationship between the coalition, which comprises Positive Slovenia, the Modern Centre Party, the Social Democrats and the Democratic Party of Pensioners of Slovenia, and the opposition (the United Left, the Slovenian Democratic Party, New Slovenia). The coalition tends to support and vote for Act proposals and amendments, while the opposition largely opposes them. It is evident from the analysed sessions that it is highly relevant whether a party is in the coalition or the opposition; this is what its votes will be based on, rather than focusing on the actual Act proposal and basing the decision on its political programme. This is particularly true of the United Left and the Slovenian Democratic Party, both of which opposed several sustainability topics discussed by the MPs.

This was our hypothesis at the outset of this dissertation: *thanks to one of its member parties – the Party for Sustainable Development – the United Left is the political party with the most developed concept of sustainable development; compared to other political parties (the Modern Centre Party, the Slovenian Democratic Party, the Social Democrats, the Democratic Party of Pensioners of Slovenia, New Slovenia), the United Left also places the most emphasis on sustainable development in its political programme.*

The hypothesis was partly confirmed. Thanks to the Party for Sustainable Development, the United Left does have the most developed concept of the environment, ecology and sustainability; however, no particular emphasis is placed on these topics in the political programme of the United Left itself. Sustainability, the environment and ecology receive the same amount of attention as the political programmes of other parties. The situation is somewhat different in the National Assembly; when environmental topics and SD-related Act proposals were discussed, the United Left did not support them or even abstained from voting. Their reasoning was that the specific Act proposals were inconsistent, containing shortcomings and discrepancies, and could therefore not be supported. Another reason is that the United Left is in the opposition and will thus generally oppose the coalition in National Assembly sessions.

8. VIRI IN LITERATURA

1. Demokratična stranka dela. 2015. Program DSD: Delu povrniti čast in ljudstvu oblast. URL: <http://dsd.si/program-dsd/> (citirano, 2. 8. 2016).
2. Demokratične stranke upokojeencev Slovenije. 2009. Program stranke. URL: http://desus.si/?page_id=915 (citirano, 23. 6. 2016)
3. Državni zbor. 2015. Seje Državnega zbora – po datumu. URL: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/sejeDrzavnegaZbora/PoDatumuSeje!/ut/p/z/1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zivT39gy2dDB0N3INMjAw8Db0tQ3x8fQwNvM30wwkpiAJKG-AAigb6BbmhigCWEc4T/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (citirano, 11. 8. 2016).
4. Inicijativa za demokratični socializem. 2016. »Koraki k demokratičnemu socializmu«. URL: <http://www.demokracni-socializem.si/programski-dokumenti/program-ids-koraki-k-demokracnemu-socializmu/> (citirano, 1. 8. 2016).
5. Nova Slovenija krščanski demokrati. 2009. Temeljni program. URL: <http://nsi.si/program/> (citirano 23. 6. 2016).
6. Plan B za Slovenijo: pobuda za trajnostni razvoj (2007): Umanotera, Ljubljana
7. Plut, D. 2002. Teoretični in terminološki vidiki koncepta trajnostnosti/sonaravnosti. Geografski vestnik, 74, 1, str. 73–86.
8. Plut, D. 2005. Teoretična in vsebinska zasnova trajnostno sonaravnega napredka. Dela 23. Str 59-113.
9. Plut, D. 2010. Geografija sonaravnega razvoja. Ljubljana. Znanstvena založba Filozofske fakultete. 255 str.
10. Slovenska demokratska stranka. 2016. Program – za napredek in razvoj Slovenije. URL: <http://www.sds.si/program> (citirano, 23. 6. 2016).
11. Socialni demokrati. 2014. Dejanja! Sloveniji vrnimo prihodnost. URL: <http://www.socialnidemokrati.si/wp-content/uploads/2015/03/Dejanja.pdf> (citirano, 23. 6. 2016).
12. Stranka modernega centra. 2016. Program SMC. URL: http://www.strankasmc.si/images/Dokumenti/Program_SMC.pdf (citirano, 23. 6. 2016a).

13. Stranka modernega centra. 2016. Načela, vrednote in politična izhodišča. URL: <http://www.strankasmc.si/o-stranki/nacela-vrednote-in-politicna-izhodisca/> (citirano, 23. 6. 2016b).
14. Stranka za ekosocializem in trajnostni razvoj Slovenije. 2013. Program stranke TRS. URL: <http://www.gibanje-trs.si/kaj-in-kdo-smo-trs.html> (citirano, 22.6.2016).
15. Suvorov, M., Rutar, T., Žitnik, M. 2010. Kazalniki trajnostnega razvoja za Slovenijo. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 48 str.
16. Združena levica. 2016. Koalicija Združena levica. URL: <http://www.zdruzena-levica.si/predstavitev> (citirano, 28. 5. 2016a).
17. Združena levica. 2016. Pot v demokratični ekološki socializem. Strategija Združene levece. URL: <http://www.zdruzena-levica.si/program> (citirano, 22. 6. 2016b).

9. SEZNAM SLIK

Slika 1: Shema trajnostno sonaravnega razvoja.....	4
Slika 2: Shematičen prikaz političnega programa SMC.....	19